

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Disputationvm De Censuris In Communi,
Excommunicatione, Suspensione, & Interdicto, itemque
de Irregularitate, Tomvs Qvintvs**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, Anno Domini M. DC. XVII.

10 An poßit omitti admonitio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94035](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94035)

ordinis à Christo propositi hæc institutio facta est. Vnde in capit. *Præfati*, quæstion. 2. alius admonendi ordo à Syluestro Papa olim seruatus commemoratur: in quo quinque monitiones fiebant, antequam anathema proferretur post singulas verò monitiones paulatim etiam indicabatur censura, & crescente contumacia augebatur, priuando prius ingressu Ecclesiæ, postea communione, seu communicatione fidelium, postea anathema pronuntiando. Veruntamen ritus trine monitionis in Ecclesia retentus est. Quem obseruare tenentur omnes Ecclesiastici iudices cuiuscunque ordinis, vel conditionis sint, infra summum Pontificem: nam ius, quod hoc statuit, generale est, & commune omnibus, & super omnes. De ipso verò pontifice Summo ita censendum est, sicut supra de admonitione diximus.

In seruanda verò hac formâ trine admonitionis ea moderatio adhibenda est, quæ in dict. capit. *Constitutionem* ponitur: nimirum non semper necessarium esse, vt hæc tres monitiones tribus temporibus distinctis fiant, sed vnam pro tribus fieri posse, dummodo aliquorum dierum competentia intervalla concedantur, vt si sub hac forma fiat, *Admoneo te, vt intra tres dies satisfacias, singulos dies, pro singulis admonitionibus tibi concedendo*. Et (quod aduertendum est) in illo textu nulla causa postulat, vt hoc modo possit fieri admonitio vna pro trina, sed generatim & absolute conceditur: & ita indistincte fieri potest vtroque modo. Ideoque fortasse posterior modus vnius admonitionis pro trina magis est vsu receptus, quia facilius. Et in his Doctores conueniunt.

Dubitant tamen quantum temporis necesse sit pro vnaquaque admonitione concedere. Aliqui enim putant, vt minimum, oportere, vt pro vnaquaque admonitione duorum dierum spatiū concedatur: quia textus ille ait. *Aliquorum dierum competentia intervalla*. Quod indicat Nauarrus c. 27. n. 11 sub hac limitatione, *Quando non est periculum in mora*. Ex illo autem textu non satis colligi videtur, hoc esse necessarium: quia ibi non dicitur, quod pro singulis admonitionibus detur aliquorum dierum spatium: sed quod iudices inter monitiones seruent aliquorum dierum conuenientia intervalla. Hoc autem propriissime, & iuxta literam seruabitur, etiam si tres, vel duos dies tantum pro omnibus admonitionibus index concedat, ex illis diebus conueniens intervallum singulis admonitionibus designando: tunc enim verè ac propriè aliquorum dierum intervalla pro omnibus, vel pro vna omnibus admonitionibus æquivalente, tribuuntur. Nihilominus tamen, quia prior sensus planior videtur, tutius erit id obseruare, vbi nulla rationabilis causa cogit ad tempus illud coarctandum: ex illa verò id facere licebit, quod prudenti arbitrio iudicis relinquendum est, pro negotij qualitate, vt Glossa circa eundem textum annotauit. Si quis autem rectè consideret, iam tunc iudex non seruabit formam admonitionis præscriptam simpliciter in illa parte illius canonis, sed vt ret facultate concessa in eodem textu in vltima parte illius, quæ superest explicanda.

Additur ergo ibi, *Nisi facti necessitas aliter ea suaserit moderanda*: vbi illud relatiuum *ea*, intervalla dierum refert: igitur ex rationabili causa potest illa dierum pluralitas coarctari, vel etiam ad diem vnum aut breuius tempus, si necesse fuerit, redigi. Ponderari autem potest vis illius vocis: *moderanda*: nam ex vi illius non videtur permitti, vt propter vllam necessitatem admonitio omnino prætermittatur, nullumve tempus ad resipiscendum concedatur, sed solum vt terminus coarctetur, & limitetur: hanc enim vim habet verbum *moderandi*. Et factum, si quis consideret propriam materiam, in quâ

Fr. Suarez, Tom. 3.

A versatur hæc admonitio, vix potest cogitari casus, in quo admonitionem omnino prætermittere oporteat, iuxta Ecclesiæ intentionem in his censuris ferendis. Nam, aut agitur de delicto commisso, aut de vitando damno, aut opere aliquo, quod timeatur. Quando censura est huius posterioris generis, iam diximus, non esse necessariam aliam admonitionem præter illam, quæ in peccato ipso, vel lege continetur, & iura, quæ de hac admonitione tractant, non loqui de huiusmodi censura: ideoque certum est, Prælatum, qui hoc modo fert censuram in ordine ad futurum, posse terminos eius coarctare quantum iudicauerit expedire, iuxta negotij qualitatem, & periculum, quod imminere potest. Si autem censura respicit delictum iam factum, non fertur absolute ad puniendum illud, eo quod factum sit, vt supponimus, sed vt ab illo resipiscat, vel pro illo satisfiat, vt ex hac parte iam respicit futurum: & ideo ferri non potest sine aliquo genere admonitionis, quia non potest absolute ferri, sed conditionali modo, vt supra tactum est, scilicet, *Nisi intra tale tempus resipueris, vel satisfeceris, talem censuram incurres*. In hac autem forma ferendi censuram intrinsecè includitur admonitio. Voluerunt autem iura, vt hæc admonitio sit trina, vel formaliter vel virtute, id est, vna pro trina, cum eo temporis intervallum, quod & ad mortalem interruptionem, & ad humanam consultationem, & deliberationem sufficeret. Quia verò negotiorum qualitas, vel instantia non semper permittit tantum tempus concedere sine graui periculo maioris damni, ideo ipsamet lex humana prudenter addidit ex necessitate posse indicem tempus illud moderari, in quod includitur, vt possit etiam, si necesse sit, nullam aliam admonitionem præmittere, præter eam, quæ in ipso præcepto, seu sententia conditionata includitur.

SECTIO X.

Verum, Admonitio ideo necessaria sit, vt nullam exceptionem patiatur.

Varij solent à prædicta necessitate casus excipi, quos hoc loco examinare necesse est. Primus est, quando censura absolute fertur pro delicto commisso, sine ordine ad futurum. Tunc enim admonitio non habet locum, tum quia admonitio, non est de re facta, sed faciendâ, tum etiam quia admonitio fit, vt expectetur contumacia, quando autem censura illo modo fertur, non expectatur contumacia noua, sed pro delicto facto imponitur. Vnde, licet reus corrigatur non effugiet talem poenam. Atq; hæc est communis doctrina Canonistarum, quos statim referam.

Supponit autem hæc exceptio censuram posse ferri illo modo, pro delicto commisso, sine noua contumacia, quod difficile est. Et ideo distinguunt dupliciter posse ferri censuram, scilicet, vt formaliter in ratione censura, & tunc aiunt nec exceptionem, nec modum illum imponendi censuram locum habere: quia censura vt sic significat medicinalem poenam, vt infra videbimus: potest autem etiam imponi per modum puræ poenæ vindictiue, & tunc aiunt procedere dictam exceptionem. Ita Innocentius in c. 1. de Excess. Prælat. Panormit. in c. Reprehensibilis, de Appellat. nu. 4. & ibidem alij. Qui præterea limitant hanc sententiam, vt in excommunicatione locum non habeat, quia hæc nunquam est pura poena, sed semper medicinalis, vt infra suo loco videbimus. Et nunc breuiter sumitur ex cap. *Qua fronte*, de Appellat. vbi dicitur, Ecclesiam semper esse paratâ ad dandam absolutionem excommunicato cum debita subiectione & dispositione illam petenti:

D ergo

Censura imposita per modum poenæ non indiget monitione. Innocent.

ergo multo magis parata est ad non excommunicandum, si peccator resipiscere velit, vel obedire: ergo de hoc semper admonendus est.

De suspensione autem videtur certa prædicta doctrina & distinctio. Probari autem solet ex capit. *Eos*, & capit. *ult. de Temp. ordin.* in 6. & capit. *Tam litera*, de Testib. in quibus iuribus est sermo de suspensione, & propterea specialiter de illa hoc affirmat Abbas sequens Innocentium in capit. *Siquis Presbyter*, de Clerico. excommunic. min. numero 2. & in dicto capit. *Reprehensibilis*, numero 3. ubi etiam adducit capit. *In loco*, 5. quæstion. 4. in quo textu potius de excommunicatione quadam sermo est. Et responsio clara ad illud ibi ferri excommunicationem quandam pro delicto futuro, & ideo non esse necessariam aliam admonitionem: idem autem responderi potest ad ca. *Eos*, & cap. *ultimò de Temp. ordin.* in sexto. Nam eodem modo ibi feruntur suspensiones ipso facto pro futuris delictis. Solum in dicto capit. *Tam litera*, videtur Summus Pontifex quosdam suspendere ob præcedens quoddam delictum absque vlla monitione prævia, nullavē satisfactione aut resipiscencia eorum expectata. Vnde non est dubium, quin hæc censura possit per modum pœnæ imponi, sine vllò ordine ad futurum. Iura ergo, quæ vetant suspensionem ferri nisi admonitione præmissa, videlicet c. *Reprehensibilis*, & c. *Sicut*, de Cohabitatione clericorum, & mulierum, intelliguntur de suspensione, quæ fertur per modum censure: non verò quando imponitur per modum simplicis pœnæ.

De interdicto verò maior est difficultas, Nam licet Abbas supra idem asseruerit, non affert tamen positivum (ut sic dicam) testimonium iuris, quod id probet, sed solum negativum ex capit. *Romana de Sent. excommunic.* in sexto, ubi sola excommunicatio promulgari prohibetur absque monitione præmissa cum tamen prius de interdicto, suspensione & excommunicatione, sermo quantum ad alia fuisset. Et possumus hoc confirmare ex dicto capit. *Reprehensibilis*, ut eadem prohibitio extenditur ad suspensionem, & tacetur de interdicto. Quod si, ea non obstante, adhuc probabile est, suspensionem sub ratione pœnæ posse aliter ferri à fortiori idem erit de interdicto. Nam licet in capit. *Statutum*, de Sentent. excommunic. in sexto, illa prohibitio ad interdictum extendi videatur; non tamen videtur ibi statui generale ius, sed in quadam particulari materia, ut infra, textum illum circa aliud punctum pertractando, amplius declarabimus. Vel dici etiam posset ibi esse sermonem de Interdicto, quod ut propria censura, non de illo, quod est pura pœna. Atque ita hæc pars probabilis est, sed incerta, quam infra in propria materia commodius decidemus.

Denique idem sentiunt Innocentius, & Abbas de excommunicatione minori, solumq; maiorem excipiunt. Sed licet de aliquo genere excommunicationis imperfectæ, prout dicitur de temporali priuatione vsus Eucharistiæ, vel alterius sacramenti hoc verum habeat & nonnullis iuribus probari possit ut infra videbimus; in excommunicatione tamen minori, prout, nunc est in vsu, contrarium servari puto, ac servandum esse: quod non potest hic amplius explicari, donec propria ratio illius censure intelligatur: & ideo in proprium locum id remitto.

Secunda exceptio assignari solet, quando aliquis fert censuram non ut iudex, sed ut executor, ex ca. *ult. de Offic. Deleg.* Ibi tamen nulla de hac re mentio est, sed solum dicitur, huiusmodi executori non committi jurisdictionem, sed certum ministerium: ex quo non licet inferre, posse illum ministerium suum exequi contra ius. Debet ergo aut supponere admonitionem factam à iudice, vel præmittere. Quod si illi præceptum sit, ut absolute, &

sine admonitione, vel conditione censuram proferat, & alioqui sit certum, & publicum, admonitionem non esse factam, non video quomodo possit licite exequi tale mandatum: nam est cooperari ad sententiam manifestè iniustam. Itaque, ad summum poterit statim censuram ferre sub illa conditione, *Nisi comparueris*, vel simili: supponendo (ut in rebus dubiis faciendum est) iudicem habere iustam causam omittendi trinam admonitionem: omnino autem prætermittere monitionem, etiam inclusam in illa conditionali, & statim absolute, & inevitabilem censuram ferre, iuste non poterit.

Tertia exceptio est, quando est periculum in mora, quæ est frequens apud Canonistas, ut notat Nauarrus in capite *Cum contingat*, caus. 5. de Rescriptis. Veruntamen ut exiis, quæ ibidem subiungit, aperte sumitur, hæc exceptio solum est respectu trine monitionis, non verò respectu illius, quæ in præcepto conditionato includitur, sine quo nunquam posse ferri talem censuram ipse Nauarrus ibidem docet.

Quarta exceptio est, quando iam est cognita & manifesta contumacia, ut quia reus antea prædixit, & publicavit se non pariturum. Quæ exceptio, ut aliquam probabilitatem habeat, explicari debet per illam, quam Theologi adhibere solent ad præceptum de correctione fraterna: tunc enim dicunt omittendam esse, quando non est spes fructus: quia tunc actio esset otiosa; ita ergo in præsentia, si tanta sit cognita contumacia, & moraliter nulla sit spes fructus admonitionis, merito videbitur omittenda. Quæ quidem causa videtur mihi sufficiens, quantum ad forum conscientie spectat, ad omittendam trinam admonitionem, seu preuiam, & ut statim ferri possit censura, quæ ipso facto incurritur perseverante contumacia, non tamen videtur hæc causa posse aliquando sufficere, ut iuste omittatur hæc conditio, & admonitio in illa inclusa. Quia quancunque appareat in præsentia contumacia peccatoris, potest, quando contra illum profertur, censure sententia mutari, & semper manet in illo hoc ius, ut si pravam voluntatem mutet: & parere velit, possit censuram evitare. Neque refert, quod sit parva, vel moraliter nulla spes talis mutationis: quia hoc non tollit, quin illi servandum sit ius suum. Deinde, quia retentio etiam Ecclesiæ in his censuris ferendis est, ut non ita ferantur propter peccata commissa, ut existimentur inevitabiles ex parte ipsius Ecclesiæ, si peccator illam audire velit, & obedire. Vnde talis admonitio non fundatur solum in spe fructus, sed etiam in debito, & iuridico vsu ipsius censure. Verum est, quia hæc pœna medicinales sunt, interdum esse omittendas, quando non est spes fructus, ut inferius dicemus: tamen, quia per eas non solum intenditur bonum eius contra quem feruntur, sed etiam aliorum, & præsertim communitatis, ideo interdum iuste feruntur absque morali spe priuati fructus ipsius peccatoris. Et tunc dicimus, servandam esse formam talem in ferenda censura, quæ admonitionem contineat.

Quod verò spectat ad forum contentiosum, proprium est Iurisperitorum id definire. Mihi tamen videtur, idem esse iudicandum in illo foro: nam quantumvis aliquis asseruerit, vel etiam iuret se non compariturum, licet citetur, vel non obediatur, licet ipsi aliquid precipiatur, nihilominus, donec actus citetur, vel præceptum ei imponatur, & ipse non pareat, vel compareat, non poterit iuste excommunicari, aut excommunicatus declarari. Quia propter prius delictum ut sic excommunicari non potest sine ordine ad futurum, & prior contumacia non tam fuit in effectu, quam in affectu, nec tam in re, quam in signis, seu verbis: censura autem circumspecte

Abbas.

A
Probabile
esse interdi-
ctum ferri pos-
se per modum
pura pœnæ.

5

6
An verus ex-
ecutor o-
mnino ad-
monitionem
prætermitti-
re possit.

7
Cum est per-
iculum in
mora, an
possit omitti
admonitio.

8
An propter
nimiam con-
tumaciam rei
possit omitti
admonitio.

9

cadit in contumaciam externam, seu actu ipso, vel omissione consummatam.

10
Presumpta
contumacia
non sufficit
ad censuram
ferendam.

Quod verò quidam aiunt propter præsumptam contumaciam posse fieri censuram ex c. Venerabilibus, §. Porro, de Sentent. excommunic. in sexto, non recte ad præsens adducitur, iuxta veram illius textus intelligentiam. Non enim præsumpta contumacia in futuro actu ad censuram sufficit, sed in actu præterito: quia Ecclesia non iudicat de futuris, quantumvis in præsentem affectu, & determinatione causæ contineri videantur: quia mutari homo potest, & de facto illa non commisit. Imò nec Deus ipse illa punit etiam si euidenter sciat, an futura sint: sed punit præsentem affectum. De quo Ecclesia non iudicat. Vnde talis præsumpta contumacia semper supponit aliquod præceptum Ecclesiæ, re ipsa impositum sub tali conditione, cui peccator non obedit in re: quia tamen dubitari potest, an id fecerit ex impotentia, vel rationabili causa, an verò ex rebellis voluntate, ideò quando non probatur illa excusatio, præsumi contumacia dicitur. Et hic est proprius casus illius §. Porro, qui non caret sua difficultate, infra suo loco tractanda: est tamen longè diuersus ab illo, in quo nunc versamur: in quo non supponitur præceptum latum, sed solum timetur, vel moraliter cerè creditur futura contumacia, si præceptum feratur: & propterea dicitur omitti posse præceptum, & fieri transitum ad censuram immediate & absolute ferendā: quod credibile non est. Quin potius (quod etiam est notatum dignum) in illo §. Porro, non fertur censura propter præsumptam contumaciam, sed supponitur lata ipso facto incurrēda & præsumitur incurra. Quia præsumitur contumacia, quando oppositum non probatur in ordine ad absolutionem præmittendam, quia id securius est: nunc autem agimus non de præsumptione censura, sed de impositione illius: quæ fortasse ferri de nouo non potest propter contumaciam tantum præsumptam etiam in præterito actu, ne dum in futuro. Sed de illo puncto in sequenti disputatione dicendum est.

11
An delictum
publicum cum
eius actio
reprehen-
ditur possit
moneri.
Covar.
Abbat.

Quinta exceptio fieri potest, quando delictum publicum est, & notorium, simul cum auctore eius. Sed hæc exceptio per se improbabilis est, & à nemine fortasse asseritur in eo sensu quamuis Covarr. dict. §. 9. n. 6. referat Felin. & Anton. de Butrio aliter loquentes, & eodem modo loquitur Abb. in c. Illud, de Cleric. excom. minis, dicens in notoriis monitionem non requiri. Addit tamen, id esse intelligendum iuxta doctrinam alius locis, quæ ibi citat, ab ipso traditam. Aliqui verò id exponunt, quando non solum delictum, sed etiam contumacia notoria est. Et ita loquuntur Covarr. Vgolin. & alij. Sed certe, si contumacia præcessit, necesse est monitionem præcessisse: si autem futura creditur, non sufficit, ut iam dixi. Vnde in dict. ca. Illud, quod ipsi citant, non fertur absoluta excommunicatio pro peccato notorio, sed sub conditione, nisi intra viginti dies hoc fecerit. Hæc autem conditio admonitionem continet, ut satis constat ex dictis. Quare ad propriam censuram ferendam semper est necessaria monitio, secus aliquando est ad declarationem censuræ late in notoriis criminibus: ut infra dicam.

12
Gratianus
Gloss.
Abbas.
Covar.

Addit verò Gratianus 2. quæst. i. suo §. vltim. qui incipit, Quod autem, in eo casu omitti posse secundam & tertiam monitionem, si ad primam peccator incorrigibilis appareat. Vnde Glossa ibi potius aduertit admonitionem debere præcedere etiam in notoriis, & alia iura citat. Idemq. docet Abbas in cap. Cum sit Romana, de Appellationib. nu. 32. & Covarruias dict. §. 9. nu. 6. Et ratio est clara ex dictis, quia censura talis non fertur propter delictum præcisè, ut præteritum, sed cū ordine ad futuram contumaciam: ergo quod delictum sit publicum, nec ne, parum refert, donec per admonitionem con-

Fr. Suarez. tom. 5.

stet, an sic delinquens etiam incorrigibilis sit. Vnde etiam illud, quod Gratianus ait, hanc causam publicitatis delicti esse sufficentem ad excusandam trinam admonitionem, & ut una sufficiat, mihi non videtur vniuersaliter verum: sed solum, quando occurrens necessitas hoc postulauerit, iuxta decisionem textus, quem nunc declaramus in cap. Constitutionem, de Sentent. excommunicationis, in Sexto. Verisimile autem est, in huiusmodi publicis criminibus sæpe huiusmodi necessitatem occurrere ad scandala, vel alia damna vitanda.

Possunt censura ab homine sine præuia monitione ferri ob delictum cui in iure est annexa.

Sexta, apparentior exceptio est, quando delictum tale est, ut propter illud sit in iure imposita censura, verbi gratia, excommunicatio ipso facto incurrenda. Nam tunc potest reus iterum ab homine excommunicari, absque vlla alia monitione præmissa. Ita tenet Additio ad Abbatem in dict. ca. Reprehensibilis, n. 6. & probat ex illo textu, qui sic habet, Prælati non proferant sententias suspensionis, vel excommunicationis in subditos: nisi forte talis sit culpa, quæ ipso suo genere suspensionis, vel excommunicationis poenam inducat. Sed hic textus apud me nullam vim habet: nam propriissime, & satis ad literam intelligitur de sententia declaratoria, qua aliquis publice denunciatur excommunicatus: cumq. materia sit odiosa, non est amplianda, sed restringenda potius. Vnde Gloss. ibi solum ait, tunc posse delinquentem puniri sine admonitione. Estq. hoc eo sententiam rationi, quia iam ille excommunicatus est per ius, & ideò mirum non est, quod possit denunciari per sententiam, nam talis denunciatio pure respicit præteritum abique noua contumacia: & ideò potest absolute ferri sine admonitione in futurum.

13
Additio ad
Abb.

Gloss.

At verò quod homo ferat in illum nouam censuram, quod reuera est nouum vinculum, & nouum documentum inferi (ut declarat Gloss. in c. Ita quorundam, de iudeis) idq. faciat sine vlla admonitione præuia: neque in illo textu habetur, neque in villo alio, estq. contra commune ius, & ideò non est facile asserendum. Maxime, quia ille, qui deliquit contra ius, licet in eo fuerit contumax respectu Legislatoris tamen non fuit contumax respectu alterius hominis, à quo iterum excommunicatur. Quin potius, si ab illo admoneatur, fortasse respiscet: ergo præter rationem est, ut absolute, & sine villo respectu ad futurum, nouo vinculo ligetur. Necq. satisfaciet, qui dixerit illum iam fuisse admonitum per legem: & ideò opus non esse, ut iterum admoneatur. Nam illud verum est respectu censuræ late per legem vel ad summum etiam ad denunciationem eius. Ut verò noua censura imponatur, noua contumacia necessaria videtur: ideòq. noua etiam admonitio. Atq. ita sensit Hostiens. citatus ab Abbate supra: & in eadem sententiam inclinat Covarr. dict. §. 9. n. 5. Et hæc sententia est sanè magis pia, magisq. probabilis, præsertim quoad hoc ut non possit talis censura absolute ferri ab homine sine villo respectu ad futuram contumaciam, vel respicientiam: in quo respectu admonitio quædam includitur, ut sæpe dixi. Trina verò monitio facilius omitti posset, quamquam sine aliqua necessitate, vel causâ probabili non video cur fieri debeat.

14
Pars negatiua
probat.
Glossa.

Hostiens.
Covar.

Imò addit Covarr. etiam denunciationem seu declarationem iuridicam de censura ipso iure contracta non esse faciendam, nisi prius, citata parte, iudicè de crimine constet: & aliter factam declarationem nullam esse ipso iure, ex illo generali principio iuris, quod contra inauditam partē, nihil potest in iudicio definiri, c. 1. de Causa poss. & propriet. & ex alijs

15
Declaratio
de censura
ipso iure co-
tracta sine
citatione &
probatione
fieri non de-
bet.

D 2

aliis Glosis, & Doctoribus, quos ibi citat. Et à simili probari potest ex c. *Cum secundum leges*, de Hæret. in sexto, ubi dicitur, licet hæreticus ipso facto amittat dominium suorum bonorum, non tamen esse illis priuandum, donec per sententiam declaratoriam de crimine confiter: ergo à fortiori idem dicendum est de bonis spiritualibus, quibus per censuram aliquis priuatur. Quāquam in hoc sit diuersitas, quod hæreticus non tenetur se suis bonis, seu illorum vñ priuare ante sententiam: Excommunicatus autem ipso iure statim tenetur sese abstinere, & non communicare cum aliis: quia pena hæc est diuersæ rationis, & diuerso etiam modo fertur ipso iure, vt supra tactum est, & latius dicendum est in materia de hæresi. In eo verò est similitudo, quod publica executio pœnæ per legem impositæ, quatenus ab humano iudice sit, semper supponit proportionatam scientiam criminis, publicam & iuridicam: ad quā, per se loquendo, requiritur citatio partis, nisi fortasse in delictis publicis, & notoriis. Quod latius prosequi ad Iuristas pertinet.

16 Non declarant autem Couarruias, & alij, an si in prædicto casu, quando pars citatur ad denunciationem faciendam, illa etiam compareat, & suum crimen recognoscat, & paratam se ad satisfaciendum ostendat, nihilominus iuste denunciarī valeat. Videtur autem posse, quia alias illa citatio etiam esset admonitio, quandoquidem denunciationem impedire potest, si alter velit resistere: ergo, si denunciatio fieri non potest sine citatione præuia, fieri etiam non poterit absque admonitione, etiam in criminibus, propter quæ ipso iure incurritur censura. Consequens est contra dictum capit. *Reprehensibilis*, & interpretationem eius, quam tradidimus. Et contra rationem, nam denunciatio non est noua censura, neque amplius ligat, vt dicitur in capit. *Paforalis*, §. *Verum*, de Appellat. Ergo per se non pendet ex eo, quod reus satisfactionem, vel emendationem offerat, sed absolute ferri potest propter delictum commissum, statim ac iuridice de illo constat.

17 In cōtrarium verò est, quia statim, ac reus se subdit Ecclesiæ, & satisfactionem offert, absolendus est à censura, quæ medicinalis pœna est, capit. *Qua fronte*, de Appellat. ergo iniuste faceret iudex in eo casu procedendo ad denunciationem censuræ: nam licet denunciatio non tigeat amplius, retinet tamen prius vinculum, & aliquo modo illud auget, saltem respectu aliorum, qui ante denunciationem non tenebantur vitare reum, præsertim post Concilium Constantiense. Vnde etiam augetur infamia ipsius delinquentis: quæ omnia videtur esse contra Ecclesiæ intentionem, quæ est salus delinquentis, & condigna satisfactio, quæ obtenta, non vult maius nocumētum illi inferre. Cuius sufficiens argumentum est, quod vult illum absolueret. Hæcigitur pars vera videtur. Neque obstat c. *Reprehensibilis*, nam in eo sermo est de canonica monitione: & hæc dicitur non esse necessaria in his criminibus: non verò ideo excludit admonitionem iuridicam, vt ita dicam, quæ in citatione ipsa includitur: & non tam propter emendationem, vel contumaciā nouam expectandam, quam propter iuridicum ordinem, seruandum necessaria est. Cuius argumentum est, quia, vbi in aliquo casu citatio prætermitti potest, talis etiam admonitio necessaria non est ad denunciationem faciendam.

18 Et iuxta hanc limitationem, & declarationem intelligi potest, quod sententia excommunicationis, vel alterius censuræ in criminibus notoriis absque præuia monitione ferri possit. Id enim verum erit in sententia denunciatiua censuræ, nō infligenda: & consequenter non in omnibus criminibus, sed in eis, quæ ipso iure habent censuram annexam: tunc enim, cum ob facti notorietatem noua citatio ne-

A cessaria non sit, & censura iam sit contracta, statim potest ad denunciationem procedi. Ad quod facit text. in c. *De manifestis*, 2. q. 1. & c. *Euidenti*, de Accusat. & cap. illud, de Cler. excomm. ministr. Et melius c. *Bona memoria*, de Electione.

An in d. *Etis*, propter quæ iubetur ferri ab homine censura, possit monitio prætermitti.

P Otest autem hic inquiri, an hæc exceptio ad illa crimina, quæ sub aliqua censura in iure prohibentur, non ipso facto incurrenda, sed ferenda, ita vt possit iudex, statim absque vlla monitione præuia illam inferre. Videtur enim posse, quia iam per legem facta erat sufficiens admonitio: ergo iam ille est contumax Ecclesiæ: ergo statim potest censura ligari. Item, quia alias nullius efficacit, aut momenti esset illa comminatio censuræ: quæ per talem legem fit: quandoquidem ob transgressionem eius nūquam potest excommunicatio imponi, sed propter contumaciam, quæ postea subsequitur.

Nihilominus dicendum est etiam in hoc casu præmittendam esse admonitionem. Imò, per se loquendo, requiri trinam. Quod aperte sentit Caietanus in Summa, verbo *Clericorum peccata*, & ver. *Præceptum*. Couarruias supra num. 5. vbi alios refert. Quin potius inde probat, prohibitionem legis non sufficere loco admonitionis, vt censura ab homine feratur. Et videtur hoc satis colligi ex dicto capite *Reprehensibilis*, vbi solū excipitur censura, quæ ipso iure lata est propter culpam: exceptio autem firmat regulam in contrarium. Cuius præcipua ratio est, quia de necessitate censuræ est, vt præcedat admonitio, & ideo semper debet cum proportionem procedere. Vnde, cum à lege fertur, admonitio legis sufficit: cum vero fertur ab homine, eius monitio præcedere debet, vt ita etiam contumacia sit respectu eius, à quo censura manat. Quod etiam iura disposuerunt propter maiorem suauitatem in censuris ferendis, & ideo seruanda sunt cum moderatione, quæ ab ipsis adhibetur, scilicet, si necessitas aliquid moderari coegerit: hæc autem nulla in præfenti occurrit, ex eo solum quod peccatum sit sub censura ferenda prohibitum.

Nec sequitur, hanc legem imponentem talem censuram carere effectu, nam in primis potest, & interdum debet prælati, præsertim quando imminet periculum agendi contra tale præceptum, aut quando abusus contra illud paulatim introducit, potest (inquam) admonere subditos, vt seruent legem, quia alioqui exequetur in eos pœnam legis: & tunc sine alia admonitione poterit absolute ferre censuram in transgressores legis: quia iam præcessit sufficiens admonitio ante violatam legem. Deinde, si delictum iam est patratum, potest exigere condignam satisfactionem, quam si reus nolit exhibere, tunc poterit in eum ferre censuram lege præscriptam; quam fortasse sine tali lege ferre non posset. Ex quo infero, si delictum tale sit, vt nullo modo extendatur in futurum, sed simul, ac consummatur omnino transeat, nulla relicta obligatione restituendi, vel satisfaciendi respectu hominum, sed tantum respectu Dei, tale delictum non posse prohiberi per legem sub comminatione censuræ ferendæ, sed vel ipso iure imponi debere, aut nullo modo. Et hoc apud me conuincit ratio facta.

Septima exceptio plures continens.

Solent præterea à prædicta generali regula excipi casus illi, de quibus statuitur in ca. *Eos*, de Sententia excommunicationis, in Sexto, nimirum de illis, qui absoluntur à censuris sub conditione satisfaciendi.

16 An recognoscens parte sui crimen, declaratio possit fieri. Pars affirmans.

17 Pars negans vera.

18 Ad declarationem in delictis notoriis habentibus ipso iure censuram, non requiritur citatio.

19 Pars affirmans.

20 Pars negans vera. Caiet.

Couarr.

21 Rationi in contrarium satisfi.

Cervellari.

22 Quando ad solutionem conditionis datur, non impleri.

*conditio-
ne, ipso iure in-
curratur cen-
sura.*

satisfaciendi, vel se presentandi suis ordinariis, aut coram Summo Pontifice, vel alia similia: illi enim si conditionem non impleant debito tempore, in eandem censuram incidunt sine alia admonitione; in eandem (inquam) specie, non numero, ut per se constat. Hæc verò exceptio nulla est, quia illa censura posterior ipso iure incurritur: est enim in eodem capitulo lata. Adde, cum absolutio illa conditionalis sit formaliter, vel virtute, ipsa metus æquivalere admonitioni de actu futuro præstando sub pena similis censuræ ipso facto incurrendæ. Quocirca potius ex principiis positis statuenda hæc est generalis regula, quotiescunque absolutio à priori censura non est conditionata, sed absolutæ, ut similibus censura iterum imponatur, necessarium esse novam monitionem, neque sufficere admonitionem, quæ ante priorem censuram præcessit, etiam si de reuocanda data absolute tractetur, eo quod malè data fuerit. Ita docet Couarruuias dicto §. nono, numero quarto, ex Rota & Felino, quos refert. Et ratio est, quia re vera illa est noua censura: & ideo ius generaliter statutum pro censuris ferendis in illa etiam seruandum est. Quo fit, ut necessarium id debeat intelligi, quando absolutio fuit valida, licet probetur malè concessa. Nam, si nulla fuisset, prior censura semper mansisset: & ita non esset noua monitio necessaria.

*Cur in cen-
sura laici in
mortem non
requiratur
monitio.*

Ultimo excipiunt aliqui eam censuram, quæ ferri interdum solet in hominem iam defunctum, iuxta c. A nobis, 2. de Sent. excom. & c. fin. 24. q. 2. Quia, qui defunctus est, iam non est capax admonitionis, ut per se constat. Veruntamen neque hæc exceptio necessaria est. Primo, quia regulariter, tunc quando profertur sententia censuræ circa mortuum, non fertur seu efficitur censura, sed declaratur, eum, cum viueret, censuram incurrisse, & iam dictum à nobis est ad declarationem non requiri semper monitionem. Secundo, quia si fortasse aliquando nouus aliquis effectus sit ex vi illius sententiæ, non est proprie censura aliqua circa ipsum defunctum, sed est prohibitio, quæ aliis viuentibus, sit, ne pro tali defuncto orent, aut suffragia pro illo offerant, vel etiam ut corpus eius de loco sacro expellant, aut aliquid simile: quæ poena iam non est medicinalis respectu defuncti, sed ad terrorem & correctionem aliorum, & supponit in defuncto non solum contumaciam, sed etiam extremam perditionem; moraliter certam in foro Ecclesiæ. Et ita etiam illa sententia est ad declarandum illum esse indignum, & incapacem talium beneficiorum.

*Summate
huius sectionis.*

igitur loquendo de propria censura, quæ est medicinalis poena, nunquam fertur sine admonitione præuia. Nec ferri debet sine trina, nisi necessitate urgente. Est enim præ oculis habenda differentia inter admonitionem absolute, vel trina. Nam hæc ex iusta causa omitti potest, & ad vnam reduci, & talis esse posset casus, tantaque necessitas, ut possit terminus ita coartari, ut nec vna pro trina possit moraliter, ac virtualiter reputari: de quo nullam regulam, præter iudicis prudentiam assignare possumus. At verò admonitio simpliciter, seu saltem vna, ita necessaria est, ut nulla sit adhibenda exceptio: quia intimè includitur in ratione poenæ medicinalis: & ad minimum necessarium est ferri sub ea conditione, Nisi satisfeceris, respueris; hoc vel illud feceris, aut omiseris, quæ forma intrinsecè admonitionem includit.

SECTIO XI.

A quo, & cui facienda sit admonitio.

Prior pars præsentis quæstionis facilè ex dictis definitur. Nam ex his quæ dicta sunt de hac ad-
Fr. Suarez 2. Tom. 5;

A monitione sequitur, fieri debere auctoritate, & nomine ipsius iudicis, qui censuram laturus est. Ratio est manifesta, quia admonitio talis esse debet, ut, si quis non pareat, contumax, & inobediens exiit, quod esse non potest, nisi admonitio auctoritate superioris facta sit. Canonistæ addunt aliam rationem, nimirum, quod hæc admonitio habet vim citationis: citatio autem, ut sit alicuius momenti, iudicis auctoritatem requirit. De quo late Abbas in capite de iudiciis, numer. 33. Qui etiam addunt, quando censura ferenda est in commodum alicuius priuatæ personæ, tunc oportere admonitionem fieri ad instantiam eius, quia habet vim citationis: & citatio, ut valida sit, ad instantiam partis fieri debet: quia propter priuatam vtilitatem non debet iudex proprio motu suum officium interponere. Quod late tractat Abbas supra numer. 4. & in capite Propter de dolo, & contumacia, numer. 19. At verò si censura feratur propter commune bonum, in quo casu potest iudex ex officio procedere, tunc etiam potest ex officio admonere, sicut etiam potest ex officio citare, ut notauit idem Abbas in capite Veritatis, de dolo, & contumacia, numero quinto, & sumitur ex c. Venerabilibus, §. Porro, de Sent. excommunic. in. 6.

B Additur præterea in capite Sacro, de Sententia excommunication. admonitionem hanc fieri debere, presentibus idoneis personis, per quas possit probari monitio, si necesse fuerit. Vnde infert Abbas ibidem n. 3. necessarium non esse, ut hæc admonitio in scripto fiat: nam ideo (inquit) requiritur presentia personarum; Vnde insinuare videtur, quando admonitio in scriptis fit, non esse necessariam presentiam testium. Quod affirmat expressius Tabiena in verb. Excommunicatio, 2. in principio, quia tunc cessat ratio illius textus, scilicet, ut possit probari admonitio, si necesse sit: nam, si admonitio in scripto facta est, per scripturam poterit sufficenter probari. Quia verò admonitio non habet vim & rationem admonitionis ex eo solum quod scripta sit, nisi notificetur alio audiente, vel legente, ideo necessarium semper erit, ut hoc fiat coram, testibus: quia alia via probari non potest, & ideo presentia testium, quam illa lex generaliter, & sine exceptione præscribit, necessaria semper est: scriptura autem ideo necessaria non est, quia lege non requiritur.

D Addit præterea Glossa, in c. Constitutionem, de Sent. excomm. in 6. vers. Seruatis, in huiusmodi admonitione inferendam esse causam, super quæ sit monitio. Quod in nullo textu scriptum reperi, & merito, quia, si sit sermo de causa, quæ est ipsa materia admonitionis, per se notum erat; quo modo enim poterat aliter fieri admonitio? Si vero sit sermo de causa, quæ mouet iudicem ad illam monitionem faciendam, eam explicare non semper necessarium est, sed solum quantum necessarium fuerit, ut constet admonitionem iuridicè, & ritè fieri.

An admonitio in præsentia delinquentis fieri debeat.

Addunt præterea Doctores, admonitionem hanc faciendam esse personaliter ei, qui monetur, id est, non satis esse, ut in eius domo, aut in Ecclesia, aut alio loco publico admonitio legatur: sed in eius presentia proferri debere, ita ut ab ipso audiri possit. Ita docet Couarr. n. 4. cū multis Canonistis, quos refert. Quamquam hoc etiam nullo decreto expressum sit: & in aliis citationibus sufficere soleat, ut in domo eius qui citatur, fiant. Et ratio hæc specialis esse videtur, quia admonitio hæc tendit ad correctionem: quam, si quis audire nolit, eius contumacia consumietur: & sic iusta censura locum habeat: ad hoc autem est necessarium, ut ipsa metus persona moneatur.

*Admonitio
debet fieri
auctoritate
iudicis, à
quo ferenda
est censura.*

*Abbas.
Debet fieri
ad instan-
tia priuati, si
priuata est
utilitas.*

*Admonitio
coram testi-
bus fieri de-
bet, & in
scriptis.
Abbas.*

Tabiena.

*In admoni-
tione non est
necesse insi-
stere eius cau-
sam.*

Couarr.